
MEMORIAL ČESKÁ REPUBLIKA, Z.S. VÝROČNÍ ZPRÁVA 2022

OBSAH

Úvodní slovo	1
O Memorialu Česká republika	2
Členové Memorialu Česká republika	3
Naše aktivity v roce 2022	4

ÚVODNÍ SLOVO

Rok 2022 byl skutečně tragický. V situaci, kdy Rusko zahájilo plnohodnotnou invazi na Ukrajinu a zároveň začalo pronásledovat Rusy, kteří odsoudili zločinné jednání své země, bylo jedním z hlavních úkolů českého Memorialu pomoci těm, kteří byli postiženi. Mimo jiné jsme patřili mezi několik nevládních organizací, které se ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí ČR a Ministerstvem vnitra ČR podílely na vytvoření programu „Občanská společnost“ určeném pro občany Ruska a Běloruska, kteří se nacházejí v ohrožení z důvodu politické perzekuce ve svých zemích.

Od října 2022 jsme navíc mohli začít využívat k setkávání a k práci nad společnými projekty rezidenci předsedů Sněmovny Parlamentu ČR na pražské Ladronce. To bylo pro naše kolegy velkou podporou a rádi bychom ještě jednou moc poděkovali předsedkyni Poslanecké sněmovny Markétě Pekarové Adamové, která Memorialu svoji rezidenci poskytl.

Kromě řešení vízových záležitostí, informování české veřejnosti o aktivitách Memorialu v Rusku (které pokračují i přes veškerou snahu ruských úřadů je zastavit) a pořádání veřejných akcí se nám v roce 2022 podařilo realizovat hned dva rozsáhlé projekty, a to ve spolupráci s partnerskou organizací Gulag.cz. Natočili jsme dokumentární film „Strážci paměti“ věnovaný sdružení Memorial, jeho likvidaci a vyhrčené situaci po začátku války na Ukrajině. Povedlo se nám také připravit výstavu „Sandarmoch – kde stromy mají tváře“ vyprávějící o popravišti z dob stalinského teroru a jeho objeviteli Juriji Dmitrijevi, vězněném dnešním ruským režimem. Jsme rádi, že film a výstava se těšily velkému zájmu veřejnosti i přesto, že se věnují poměrně složitým a tragickým tématům.

Na konci roku přišla skvělá zpráva: Memorial spolu s kolegy z Ukrajiny a Běloruska obdržel Nobelovu cenu za mír. To, že se Memorialu dostalo takto vysokého ocenění, bylo právě v tomto roce na jednu stranu velmi nečekané. Zároveň však tímto krokem mezinárodní společenství ukázalo, že vzdělávací a historická práce, které se Memorial věnuje již více než 30 let, je zvláště v této době nesmírně důležitá.

Štěpán Černoušek
Předseda

O MEMORIALU ČESKÁ REPUBLIKA

Oficiální název: Memorial Česká republika z.s.
IČO: 04924037

V důsledku likvidace mateřské organizace Mezinárodní historicko-vzdělávací, dobročinné a lidskoprávní společnosti Memorial se sídlem v Moskvě (Mezinárodní Memorial) byla dne 17. července 2022 členskou schůzí schválena nová verze stanov. Spolek získal nový název „Memorial Česká republika z. s.“ a byl odstraněn jeho status jako pobočky Mezinárodního Memorialu.

Memorial Česká republika stále navazuje na hodnoty Mezinárodního Memorialu, zejména na jeho úsilí o vytváření vyspělé občanské společnosti a demokratického právního státu, který vylučuje návrat k totalitě a uchovává památku obětí politických represí totalitních režimů.

Memorial Česká republika z.s. má bankovní účet a vede účetnictví.

Podpořit činnost Memorialu (Váš příspěvek použijeme výhradně na podporu našich kolegů v Rusku) můžete zde: <https://rb.gy/gj5ef>.

Chcete-li dostávat aktuální informace o dění v Memorialu, můžete se přihlásit k odběru newsletteru: <https://rb.gy/78y5e>.

ČLENOVÉ MEMORIALU ČESKÁ REPUBLIKA

(k 1. lednu 2023):

Štěpán Černoušek, Memorial Česká republika / Gulag.cz

Nela Laryšová, Memorial Česká republika / EU-Russia Civil Society Forum

Daniela Kolenovská, Katedra ruských a východoevropských studií Fakulty sociálních věd
Univerzity Karlovy

Jakub Múčka, Atlas of Today's World

Alexandra Skorvid, Gulag.cz

Olga Storoževa, БюджетТолк

Igor Suvorov, Gulag.cz

Tereza Soušková, Gulag.cz

NAŠE AKTIVITY V ROCE 2022

Výstava „Sandarmoch – kde stromy mají tváře“

Jedním z našich největších projektů v roce 2022 se stala výstava „Sandarmoch – kde stromy mají tváře“, která představuje nejen historii ruského popravistiště Sandarmoch, ale i osobní předměty jeho objevitele Jurije Dmitrijeva spolu s jeho nálezy z expedic. Součástí výstavy je také 35 uměleckých děl převážně ruských autorů reflektujících tragické důsledky nedořešené ruské minulosti do současnosti.

Katalog všech uměleckých děl spolu se zkrácenou verzí výstavních panelů si můžete prohlédnout v podrobné publikaci [„Sandarmoch – kde stromy mají tváře“](#).

Vernisáž se uskutečnila 5. srpna 2022 v pražském Studiu Hrdinů. Od 15. září do 30. října 2022 byla výstava k vidění v Atomovém krytu 10-Z v Brně a poté následovala zastávka v Krajské vědecké knihovně v Liberci (7. 11. – 10. 12. 2022). 11. ledna 2023 byla výstava „Sandarmoch – kde stromy mají tváře“ zahájena v galerii UniPoint v Opavě.

Organizátory výstavy jsou vedle Memorialu Česká republika také Gulag.cz, sdružení Memorial (Moskva) a Fond Iofe (Petrohrad). Záštitu nad výstavou převzali předsedkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky Markéta Pekarová Adamová, ministr zahraničních věcí ČR Jan Lipavský a ministr pro evropské záležitosti Mikuláš Bek, výstava zároveň probíhala pod záštitou předsednictví českého předsednictví v Radě EU.

Vernisáž výstavy v Praze, 5. 8. 2022 (foto: Jitka Hejtmanová)

Film „Strážci paměti“

Naším dalším velkým projektem v roce 2022 byl film „Strážci paměti“ věnovaný příběhu ruského sdružení Memorial, jeho likvidaci a vyhocené situaci po začátku války na Ukrajině, kdy mnozí členové Memorialu byli nuceni Rusko opustit.

Režisérem filmu je Tomáš Polenský. Podrobnější informace o filmu si můžete přečíst zde: <https://rb.gy/jy6m3>.

Slavnostní premiéra filmu se uskutečnila 24. října 2022 v prostorách pražského kina Evald a po promítání následovala debata s výkonnou ředitelkou Memorialu Jelenou Žemkovou, ředitelem knihovny Memorialu Borisem Bělenkinem a předsedou Memorialu v ruském Permu Robertem Latypovem.

Jelena Žemkova, Robert Latypov, Boris Bělenkin, Štěpán Černoušek, Tomáš Polenský a Tereza Soušková na premiéře filmu „Strážci paměti“. Praha, 24. 10. 2022 (foto: Viktor Tuček).

Film „Strážci paměti“ byl během podzimu a zimy 2022 promítnut šestkrát: v Brně, Olomouci, Liberci a třikrát v Praze. Promítání vždy doprovázely diskuse za účasti spolupracovníků Memorialu a také evropských a ruských historiků (prof. Jana Rychlíka, prof. Andreje Zubova a dalších).

Navracení jmen

Dne 29. října 2022 jsme se tradičně připojili k akci Navracení jmen, jejímž iniciátorem je ruské sdružení Memorial. Během této akce jsou čtena jména českých a československých obětí stalinského teroru v SSSR. Tentokrát se u památníku obětem komunismu na pražském Újezdě sešlo více než 50 lidí. Akce proběhla ve spolupráci s festivalem Kulturus, Gulag.cz a Ruským protiválečným výborem. Více o akci se dočtete na [webu Memorialu Česká republika](#).

Akce Navracení jmen, Praha, 29. 10. 2022 (foto: David Kumermann)

Nobelova cena za mír 2022

Dne 10. prosince 2022 v norském Oslu proběhlo slavnostní předání Nobelovy ceny míru, kterou společně získala ukrajinská organizace Centrum pro občanské svobody, běloruský disident Ales Bjaljacki a Memorial.

U příležitosti udělení Nobelovy ceny za mír se v pražské Písecké bráně tento den v Písecké bráně konalo slavnostní setkání, kterého se zúčastnili představitelé všech tří laureátů. Za Memorial vystoupili Boris Bělenkin a Tamila Imanova, za ukrajinské Centrum pro občanské svobody Natalia Jaščuk a za běloruskou Vjasnu Uladzimir Vjaličkin. Přišla nás také podpořit předsedkyně Poslanecké sněmovny Markéta Pekarová Adamová a ministr zahraničí ČR Jan Lipavský. Setkání doprovodil Kvartet Pavla Bořkovce se sólistkou Olhou Poltorak.

V rámci akce mohli hosté sledovat přímý přenos z předávání Nobelovy ceny v Oslu. Laureátskou řeč za Memorial pronesl Jan Račinskij, předseda správní rady Mezinárodního Memorialu, a v překladu do češtiny je dostupná na našem webu: <https://rb.gy/cy1sy>.

Slavnostní setkání u příležitosti udělení Nobelovy ceny za mír. Praha, 10. 12. 2022 (foto: Daria Krotova).

Akce na podporu Memorialu

4. ledna 2022 jsme se sešli s předsedkyní Poslanecké sněmovny Markétou Pekarovou Adamovou, která vyjádřila Memorialu svou podporu a nabídla záštitu jeho aktivit.

Předsedkyně Poslanecké sněmovny Markéta Pekarová Adamová spolu s předsedou a místopředsedkyní Memorialu Česká republika. Praha, 4. 1. 2022.

Od 20. ledna 2022 dostali podporovatelé Memorialu v České republice možnost finančně podpořit naše ruské kolegy prostřednictvím platformy Darujme.cz. Během 10 dnů od zahájení kampaně se nám podařilo vybrat více než 113 000 Kč, celkem se do konce roku 2022 se vybralo 160 tisíc korun.

Mezinárodní historicko-vzdělávací, dobročinná a lidskoprávní společnost Memorial - pobočka Česká republika, z.s.

LIDSKÁ PRÁVA | OSVĚTA A POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ

Podpořte sdružení Memorial!

Mezinárodní historicko-vzdělávací, dobročinná a lidskoprávní společnost Memorial (zkráceně Mezinárodní Memorial) je nezisková organizace zabývající se studiem politických represí v SSSR a v současném Rusku, která přispívá k morální a právní rehabilitaci osob podrobených politickým represím. V současné době Memorial v Rusku čelí likvidaci. Pomozte zachránit jeho projekty a další činnost. Váš příspěvek půjde výhradně na podporu našich kolegů v Rusku. Děkujeme!

Informace | Komentáře

Podpořte tento projekt ještě víc a zapojte kamarády [Založit dárcovskou výzvu](#)

vyhlášen od 13.1.2022

113 886 Kč

příspělo
145 lidí

☒ Jednorázově ☐ Měsíčně

Příspěvt v Kč: [Jiné částka](#)

Darovat

zabezpečeno Darujme.cz

14. února jsme se sešli s poslancem Parlamentu ČR a předsedou Podvýboru pro národnostní menšiny Hayatem Okamuroou, který vyjádřil podporu našim ruským kolegům.

Členové Memorialu Česká republika na setkání s poslancem Parlamentu ČR a předsedou Podvýboru pro národnostní menšiny Hayatem Okamuroou. Praha, 14. 2. 2022 (foto: archiv Memorialu ČR).

21. září 2022 předala předsedkyně Poslanecké sněmovny Markéta Pekarová Adamová Štěpánu Černouškovi klíče od rezidence předsedů Sněmovny na pražské Ladronce, kterou dočasně poskytla Memorialu pro pracovní účely.

(foto: archiv Poslanecká sněmovna ČR).

17. listopadu 2022 platforma evropské paměti a svědomí (Platform of European Memory and Conscience) v předvečer českého Dne boje za svobodu a demokracii udělila Memorialu cenu za jeho dlouhodobou činnost. Cenu převzal zástupce ruského sdružení Memorial Boris Bělenkin z rukou běloruské exilové prezidentky Svjatlany Cichanouské, předsedy Senátu Miloše Vystrčila a předsedy Platformy evropské paměti a svědomí Marka Mutora.

Další veřejné akce

13. ledna 2022 jsme spolu s kolegy z Paměti národa a Ústavu pro studium totalitních režimů pořádali promítání filmu o Memorialu „Znovu nepřátelé lidu“ a diskuzi o situaci občanské společnosti v Rusku. Akce se konala v Městské knihovně v Praze na Mariánském náměstí a těšila se velkému zájmu veřejnosti.

*Promítání filmu „Znovu nepřátelé lidu“. Praha, 13. 1. 2022
(foto: Tomáš Cindr).*

*Promítání filmu „Znovu nepřátelé lidu“. Praha, 13. 1. 2022
(foto: Tomáš Cindr).*

10. května 2022 jsme ve spolupráci s FSV UK organizovali přednášku ruského historika Konstantina Morozova na téma stalinismu v ruské společnosti.

20. května 2022 jsme spolu s kolegy z Gulag.cz organizovali promítání filmu „Cesta do Gulagu“ a diskusi s litevským básníkem a disidentem Tomasem Venclovou a rusko-americkým slavistou a odborníkem na dílo Varlama Šalamova Jakovem Klotsem. Akce se konala v prostorách pražského kina Atlas.

Promítání filmu „Znovu nepřátelé lidu“. Praha, 13. 1. 2022 (foto: Tomáš Cindr).

Výstava „Andrej Sacharov — člověk epochy“, kterou jsme české veřejnosti prezentovali **v květnu 2021** u příležitosti stého výročí narození Andreje Sacharova, byla od 3. října do 30. listopadu 2022 k vidění na půdě Univerzity Palackého v Olomouci.

Články, prohlášení, spolupráce s médii

24. ledna 2022 časopis Mezinárodní politika vydávaný Ústavem mezinárodních vztahů otiskl článek předsedy českého Memorialu Štěpána Černouška s názvem „Temná sovětská minulost stále častěji vstává z mělkých hrobů“: <https://rb.gy/mgnlu>.

24. února 2022 jsme spolu s kolegy z evropských a ruských Memorialů odsoudili ruskou válku proti Ukrajině.

Na jaře nás česká média často žádala o komentář k dění v Rusku a na Ukrajině: **1. března** Štěpán Černoušek poskytl rozhovor Deníku N (<https://rb.gy/5l5yo>) a **7. března** pak České televizi (<https://rb.gy/8o1mc>). **5. dubna** na portále Alarm vyšel podcast za účasti naší spolupracovnice Terezy Souškové (<https://rb.gy/p6ews>) a **9. dubna** Český rozhlas Plus publikoval rozhovor se Štěpánem Černouškem a členkou ruského Memorialu Alexandrou Polivanovou (<https://rb.gy/rocey>).

7. října 2022 byla udělena Nobelova cena míru běloruskému lidskoprávnímu aktivistovi Alesu Bjaljackému, ukrajinskému Centru pro občanské svobody a Memorialu. U této příležitosti publikoval Memorial oficiální prohlášení, které jsme v překladu do češtiny publikovali na našich Facebookových stránkách: <https://rb.gy/sfdg8>.

8. prosince 2022 jsme na našich webových stránkách publikovali (<https://rb.gy/du5h1>) esej předsedy Centra ochrany lidských práv Memorial Olega Orlova s názvem „Chtěli fašismus, tak ho mají“. Text se věnuje současné politické situaci v Rusku a publikoval ho také internetový deník Forum24: <https://rb.gy/qprac>.